

bázisok CD-ROM-változatai is megadják a segítséget. Áruk magában foglalja azt a lehetőséget, hogy

- korlátlan ideig kereshetők,
- a kiválasztott tételek letölthetők,
- segítségükkel gyakorolni lehet az információkeresés módjait.

A további témák az információáramlás elősegítését célozták meg: az adathálózatok használata, a nyílt rendszerek, a kliens-szerver felépítés, az alkalmazott szabványok.

Amikor a résztvevő belefáradt az előadások, termékbemutatók meghallgatásába, megnézhetette a kiállítást. Újdonságot jelentett hardveroldalon például a 240 CD-ROM-ot egy időben kezelő rendszer, szoftveroldalon pedig a virtuális elektronikus könyvtárak alkalmazása és a hálózati képtovábbítás.

Az elektronikus információkereső rendszerek használata ma nélkülözhetetlen. Ha mondjuk az üzleti információt nézzük, semmilyen üzleti kapcsolatot nem ajánlott létesíteni a partner helyzetének ismerete nélkül. Amikor meggyőződünk arról, hogy egy cég „megtalálhatatlan” az adatbázisokban, akkor már tudjuk, hogy üzleti adatai nem világosak. A sikertelen üzleteket meg lehet és meg kell előzni az információkeresés igénybevételével. Ha ez sikerül, akkor az ipari, kereskedelmi stb. ágaza-

tok fejlődését nem fogják megakadályozni értelmetlen ráfizetések. (Az arányok meglepőek lehetnek pl. olyan esetben, amikor néhány tízezer forint értékű adatkeresés révén többmillió üzleti kártól óvjuk meg az információt időben felhasználó megrendelőt.)

A kínált termékek és szolgáltatások ára első közelítésben talán soknak tűnik, de ha az általuk elérhető információt más forrásból nem tudjuk beszerezni, akkor biztos, hogy az elektronikus információkeresés útjait kell járnunk.

Az információfelhasználás mindenütt a világon támogatott terület, folyamatosan készülnek fejlesztési projektek és pályázatok, melyek révén minőségileg új szolgáltatásokat és termékeket lehet létrehozni. A tapasztalatok mutatják, hogy a pénzügyi források felkutatása és elnyerése alapvetően fontos ahhoz, hogy az elektronikus információfelhasználók körét itthon is bővíteni lehessen.

A kiállítás és konferencia palettája sokkal többet mutatott, itt most csak néhány fő területet lehetett kiemelni. A cél az érdeklődés felkeltése volt, hiszen az ilyen rendezvényeket mutatkoznak meg azok az irányvonalak, amelyeket a jövőben nekünk is ismernünk és követnünk kell.

Jáki Éva

(Ipari és Kereskedelmi Minisztérium)

Multimédia enciklopédiák CD-ROM-on

Az utóbbi években egyre terjednek a CD-ROM-on kiadott általános enciklopédiák. E könyv a könyvtáros nézőpontjából veszi szemügyre őket.

A multimédia enciklopédiák működésének és használatának vannak közös sajátosságai is. A programok általában a következő részeket tartalmazzák: a tulajdonképpeni szöveg, majd kép, grafika, videofelvétel, animáció, atlasz, táblázatok, szótár, súgó (help). Mindehhez rendszerint jegyzetomb, oktatóprogram, könyvjelzők is járulnak.

A CD-ROM multimédia enciklopédiákban levő információkat billentyűzet (gyorsbillentyűk), egér, görgetősávok, nyomógombok, ikonok segítségével lehet visszakeresni. Általában lehetőség van több keresőszó logikai operátorokkal való összekapcsolására, keresési maszk megadására, és a maszknak megfelelő szavak listájának megjelenítésére, néha még közelítő keresésre is.

Fontos helyet kap a multimédiás elemek szöveggel (és egymással) való összekapcsolása is. (Például egy madárral foglalkozó szöveg, kép, hang- és videofelvétel egymással összekapcsoltnak is elérhető.)

Megjegyzések és könyvjelzők segítik a tájékozódást, egy korábbi helyre való visszatérést.

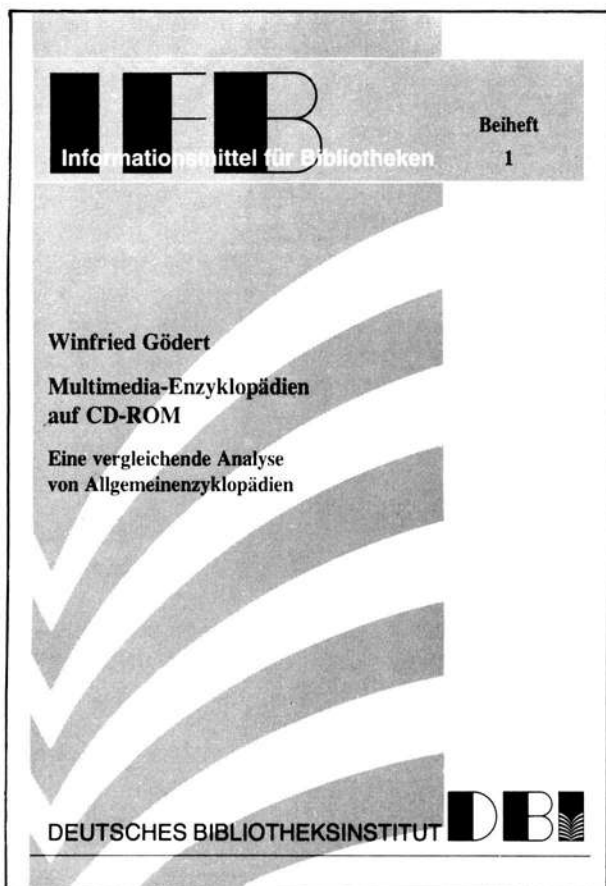
A szöveges adatok kinyomtatása általában problémamentes, a multimédiás elemeknél azonban már eltérő lehet a nyomtatás módja.

Központi helyet foglal el a súgó (help) funkció, amely leggyakrabban környezetfüggő (context-sensitive).

Néhány termék oktatóprogrammal is segíti a kezelés elsajátítását, sőt a Microsoft Encarta még egy játékprogramot is tartalmaz e célra.

Részletesen a következő termékeket ismerteti:

Compton's Multimedia Encyclopedia. A Britannica Kiadó e terméke volt az első CD-ROM enciklopédia, melyben multimédiás lehetőségek is rendelkezésre álltak. Alapja a 26 kötetes *Compton's Encyclopedia* kb. 5200 címszóval, valamint a *Merriam-Webster Intermediate Dictionary*. Ehhez jön kb. 15 000 kép (fotók, grafikák), 45 animációs felvétel, összesen 60 percnyi hangfelvétel és egy világtalasz. Egérrel használható (gyorsbillentyűk nélkül), a billentyűzet csak a keresési szavak bevitelénél kap szerepet.

GÖDERT, Winfried

Multimedia-Enzyklopädien auf CD-ROM: eine vergleichende Analyse von Allgemeinzyklopädien / Winfried Gödert; [Hrsg.] Deutsches Bibliotheksinstitut. - Berlin : Dt. Bibliotheksinstitut. - 1994. - 125 p. (Informationsmittel für Bibliotheken, ISSN 0946-878 ; 1.)

Bibliogr.: lábjegyzetként
ISBN 3-87068-541-7

New Grolier Electronic Encyclopedia. A könyvben szereplő enciklopédiák közül ez a „legtudományosabb”. Alapja a 21 kötetes *Academic American Encyclopedia* kb. 33 000 címszóval. Többszínű képek és hangfelvételek tartoznak hozzá. Az itt szereplő termékek között ez az egyetlen, amely nem grafikus felhasználói felülettel dolgozik.

The Software Toolworks Multimedia Encyclopedia. Alapja szintén az *Academic American Encyclopedia*, felhasználói felületét a Windows adja, és multimédiás elemeket integrál magába: térképeket, hang- és videofelvételeket, animációkat.

Az előző termékkel összehasonlítva jól látható, milyen előnyös a grafikus felhasználói felület, és a multimédiás elemekkel való kiegészítés.

Microsoft Encarta. Messze a legtöbb multimédiás elemet tartalmazza. Szöveges tartalmának forrása a 29 kötetes *Funk & Wagnells New Encyclopedia*, amelyhez kb. 1000 saját címszó is társul, összesen kb. 25 000. Mindez 17 000 multimédiás elemmel bővül: 7 óra hangfelvétel (350 zenei részlet, több száz állat- és speciális madárhang, beszédrészlet, példák 45 nyelvből és 5000 elhangzó szó egy szótárból), több ezer kép, animáció, videofelvétel és térkép.

Bertelsmann Lexikodisc. Alapja a 15 kötetes *Bertelsmann Lexikothek*. Az 1-es verzió felhasználói felületét a Windows 2.03 adja, amelyben kis ablak nyílik a keresési szavak megadására. A 2-es verzió már Windows 3.1 alatt fut, de a funkciók és szolgáltatások nem változtak. Bár egyik változatot sem tekinthetjük multimédia enciklopédiának, mégis bekerültek e könyvbe, mert ez volt az első német CD-ROM általános enciklopédia.

Bertelsmann Universallexikon. Ez az első német CD-ROM multimédia enciklopédia – bár csak néhány multimédiás elemet tartalmaz. Alapja az egykötetes *Bertelsmann Universallexikon*. Windows 3.1 alatt fut.

Mindaz, ami a könyvben megtalálható, inkább csak kóstoló, nem pedig részletes ismertetés. A programok igazán csak akkor ismerhetők meg, ha már saját, gyakorlati tapasztalatunk is van használatukról.

A 42 oldalnyi szöveg jobb megértését segíti a függelékben található rengeteg ábra az egyes termékek képernyőképeivel.

Szakács Tamás
(Evangélikus Teológiai Akadémia)

Képtömörítés: a multimédia rendszerek kulcsa

A multimédia rendszerekben sokszorosan nagyobb mennyiségű információt kell vonalon (távközlési vonalon, vagy az optikai lemezről a számítógépbe) továbbítani, mint amennyi a szóban forgó vonalak átviteli kapacitása. Ezért a multimédia rendszerek teljességgel megvalósíthatatlanok

voltak a megfelelően hatékony képtömörítési eljárások és az ezeket megvalósítani képes hardver- és szoftvereszközök kifejlesztése előtt. Az alábbiakban a ma elterjedt tömörítési eljárásokat és a ma érvényes képtömörítési szabványokat tekintjük át.